

O'zbekiston adabiyoti va san'ati

ЎЗБЕКИСТОН АДАБИЁТИ ВА САЊАТИ

Haftalik gazeta 1956-yil 4-yanvardan chiqqan boshlagan

e-mail: info@uzas.uz

2015-yil 23-oktyabr №43 (4338)

БЕТАКРОРИМСАН, ЯГОНАСАН, ОНА ВАТАНИМ — ЎЗБЕКИСТОНИМ!

ТАЯНЧ УСТУНЛАРИМИЗ

"Менга Ватан сийратини момо ерим ўзинг бердинг..."

Куни кеча юртимизда ўтказилган ҳосил байрамида янграган куй-қўшиқлар жанриги кўнгилларга шод-хуррамлик бахш этмоқда. Ахир қадрдон далаларимизда ризқ-рўз хирмомимиз қўкка бўй чўзди. Юртимиз дала меҳнаткашлари, фермерларнинг фидокорона меҳнати сарҳисоб қилинди. Мавсумда 7 миллион 300 минг тонна галла, 3 миллион 350 минг тоннадан зиёд пахта етиштирилиб, режа муваффақиятли бажарилди. Пиллачилик, чорвачилик, мева-сабзавот ва бошқа тармоқлар бўйича ҳам ҳосил ёнғингарчилиққа қолдирилмай йиғиб-териб олинди.

Юртбошимиз улкан зафар муносабати билан йўллаган табриқда таъкидланганидек, "Бугунги кунда мўл ҳосил етиштириб, дўкон ва бозорларимиз, эл-юртимиз дастурхонини тўлдириб, нарх-навоининг барқарорлигини, юртимиздаги тинчлик-хотиржамликни таъминлашга муносиб ҳисса қўшаётган деҳқон ва фермерлар ҳаётимизнинг таянч устунлари"дир.

Маълумки, ҳар қандай экиндан юқори ҳосил олиниши об-ҳавонинг қулай келишига

боғлиқ. Аммо бу йилги мавсум турли ташвишлардан холи бўлмади. Март ойида қўтилмаганда ёққан қордан ерлар музлади. Ёз ойларида эса ҳаво ҳарорати илғари ҳеч қачон қўзатилмаган даражада юқори бўлди. Аммо деҳқон ва фермерларимиз кунни тунга улади. Ҳар бир экинга, ҳар бир гўза кўчатига, бошоққа ўз меҳрини берди. Ерга астойдил меҳр берсанг, ер сени боқади, деганлари беҳиз эмас. Қисқа қилиб айтадиган бўлсак, ер ҳақиқий ўз эгасини топди.

Ғоят нозик, кўп меҳнат ва тажриба, билим талаб қиладиган пахтачилик соҳасида ҳам катта ютуқларга эришмоқдамиз. Ҳосилнинг қисқа муддатларда — 35-40 иш кунида йиғиб-териб олингани, унинг 90 фоизи юқори навларга топширилгани камдан-кам ҳодиса эканини соҳа мутахассислари ҳам таъкидлашмоқда. Узоқни кўзлаб амалга оширилаётган ислохотлар — аграр соҳа ривожига замонавий босқичга кўтарилгани, фермерлик ҳаракатиға кенг йўл очиб берилгани ана шундай натижаларни қўлга киритишимизга омил бўлмоқда.

Давоми иккинчи саҳифада.

Муҳаммад ЮСУФ, Ўзбекистон халқ шоири

БОБОДЕҲҚОНИМ

Ер айланар,
Ер айланар,
Ер югуриб тинмайди,
Яктагининг енгиларидан
Тер югуриб тинмайди,
Қўлинг тегмай бу дунёда
Битта гиёҳ унмайди,
Тин билимаган жоним менинг,
Бободеҳқоним менинг.

Ёруғ юзим,
Кўк ёришиб
Кетгайди бир жилмайсанг,
Дунёларни оққа ўраб
Қўяганини билмайсан,
Уйингда ҳам,
Тўйингда ҳам
Пайкалингни ўйлайсан,
Солда дил — иймоним менинг,
Бободеҳқоним менинг.

Замин аро тирикликни
Бор қилгувчи ўзингсан.
Элу юртни Саодатга
Ёр қилгувчи ўзингсан.

Сен — оғамсан, сен — инимсан,
Марди майдоним менинг.
Тинчликка посбоним менинг,
Бободеҳқоним менинг.

Сен ҳаминша ҳақ томонсан,
Сен ҳақиқат томонсан.
Инсон зотин ёруғликка
Етакловчи сарбонсан,
Ҳалол тузу ноним менинг,
Ору иймоним менинг.
Бағри кенг осмоним менинг,
Бободеҳқоним менинг.

Элим ризқи мудом сенинг
Пешонангинг терида.
Элим ризқи етилгайди
Юрагининг кўрида,
Мен ҳам сенинг тузу нонинг
Ичиб юрган болангман,
Шоирман, деб қўшдай қўниб,
Учиб юрган болангман,
Сенга бу дostonим менинг,
Бободеҳқоним менинг.

Фаҳрия

Ўзбекистон Ёзувчилар уюшмасининг адабий-ижтимоий нашри

"Ёшлик" журнали газетамиз меҳмони

"Ёшлик" журналининг кейинги ойларидаги нашрлари тез эътиборга тушаётди. Назаримизда, таҳририят изланишга, ўқиладиغان, ўқувчини фикрлашга ундайдиган асарларни топиб чоп этишга, нашр мундарижасини, беагани тубдан янгилашга иштиёқ билан киришган кўринади.

Саҳифаларда янги руқнларга кўзингиз тушиб, бунга ўзингиз ҳам гувоҳ бўласиз. Дейлик, "Тавсия" руқнида машҳур адибларнинг бошловчи қаламкашларга йўл-йўриқлари — қайси ёзувчининг қандай асарини ўқиш кераклиги ҳақидаги маслаҳатларини ёки "Эл хазинасидан" руқнида берилган шева-

га оид айрим сўзлар мазмунининг мухтасар талқини ўқувчи кўздан қочирмайди, ўқийди.

Албатта, наср ва назмининг салмоғи журналнинг қиёфасини белгилайди. Бу борада ҳам "Ёшлик"нинг изланишлари чакки эмас. Чунончи, журналнинг 8-сонидан бир яхши қисса ва иккита ҳикоя босилган, навқирон ва ёш авлод шеърляти вакилларининг янги туркумлари эълон қилинган. Ушбу асарлар савияси уларнинг танлаб, саралаб саҳифаларга олиб чиқилганини тасдиқлаб турибди. "Остона", "Мушоҳада", "Мактубот", "Хотира" руқнлари ҳам мундарижани бойитадиган ижтимоий-маърифий мавзудаги мақола, эссе, ёдномалар билан таъминланган.

Албатта, янги руқнлар очиб, саҳифаларни замонавий тарзда безашнинг ўзи билан мурод ҳосил бўлмайди. Шу маънода ҳали "Ёшлик"нинг кенг қўламада эътибор қозониб, катта ютуқларга эришиши учун таҳририят бу ижодий изланишларни изчил давом эттириши лозим бўлади.

Бугун "Ёшлик" газетамиз меҳмони. Шу муносабат билан журналнинг жорий йилдаги кейинги сонларига босилган айрим асарларни жузъий қисқартишлар билан эътиборингизга ҳавола эта-ямиз.

Таҳририят

Рустам НАЗАРМАТОВ олган сурат.

ЁШ ИСТЕЪДОДЛАР АНЖУМАНИ

Ижодкорнинг ижодий ишлари "Истеъдод мактаби" семинарининг республика босқичида қатнашишга лойиқ топилди. Ушбу семинарда саралаб олинган энг яхши ижодий ишлар Ёзувчилар уюшмасининг "Ижод" жамоат фонди ҳомийлигида "Биринчи китобим" руқнида нашр этилади.

Ўзбекистон халқ ёзувчиси Худойберди Тўхтабоев, Қорақалпоғистон халқ шоири Кенгесбой Каримов, Ёзувчилар уюшмасининг Фарғона вилояти бўлими масъул котиби Энахон Сиддиқова сўзга чиқиб, Президентимизнинг "Адабиётга

эътибор — маънавиятга, келажакка эътибор" рисоласидан келиб чиқадиган вазифалар, ёш истеъдодларни излаб топиш ва тарбиялаш босқичида амалга оширилаётган ишлар ҳақида гапириб, бугунги кунда давлатимиз раҳбарининг ғамхўрлиги ва эътиборидан баҳраманд бўлаётган ёшларга ижодий муваффақият тилади. Уларни ушбу юксак ишонч ва эътиборни ўз ижодлари билан оқлашга даъват этди.

Шундан сўнг семинар ўз ишини "Дўрмон" ижод уйида давом эттирди. Ўзбекистон Ёзувчилар уюшмаси

раисининг ўринбосари Иқбол Миртеъод, Ўзбекистон халқ шоири Маҳмуд Тоир, Турсунбой Адашбоев, Суворон Мели, Баҳодир Карим, Абдуқаюм Йўлдошев, Аҳамбек Алимбеков, Сирожиiddин Рауф, Уктам Мирзаёв, Клавдия Панченко, Нодир Жонузок, шунингдек, Ёзувчилар уюшмасининг вилоят бўлими раҳбарлари ва бошқа ижодкорлар семинар дастурида белгиланган ишларни амалга

Хавасингиз келади

оширишда фаол иштирок этдилар. Икки кун давомида назм, наср, публицистика, драматургия, болалар адабиёти, бадий таржима, адабий танқид, русийзабон адабиёт, қорақалпоқ адабиёти шўбалари бўйича ижодий машғулотлар ўтказилди. Ёзувчилар уюшмаси ижодий кенгашлари раислари ва аъзолари ҳар бир иштирокчининг асарлари қўлёзмаларини алоҳида эътибор билан ўқиб-ўрганиб, керакли маслаҳатлар бердилар.

Ўзбекистон халқ шоирлари иштирокидаги маҳорат дарслари, Ёзув-

чилар уюшмаси муассислигидаги "Ўзбекистон адабиёти ва санъати" газетаси, "Шарқ юлдузи", "Ёшлик" журналлари ижодий жамоалари билан ўтказилган учрашувлар, устозлар ва шогирдлар ҳамкорлигидаги мушоиралар, самимий давра суҳбатлари истеъдодли ёшларда унутилмас таассурот қолдирди.

Семинар якунига бағишланган йиғилишда адабий жанрлар бўйича шўба раҳбарлари машғулотлар давомида эришилган муваффақиятлар, кашф этилган янги номлар, бу йилги семинарнинг аввалгиларидан фарқли томонлари ҳақида ўз фикр-мулоҳазаларини билдирдилар. Семинар иштирокчиларига Ўзбекистон Ёзувчилар уюшмасининг сертификати ва эсдалик совғалари топширилди.

Аллаяр Дарменов, Шоҳиста Эргашева, Висола Пардабоева ёш ижодкорлар номидан сўзга чиқиб, дил сўзларини изҳор этдилар.

Семинар машғулоти истеъдодли ёшларнинг ижодий парвозига қанот бағишлади.

Рустам МУСУРМОН

100 ЖИЛДЛИКНИНГ ИККИ КИТОБИ

Халқимиз бадий даҳосининг мўъжизаси бўлган фольклор меросимиз авлодлар дунёқарашини шакллантириш, маънавиятини камол топтиришда тенгсиз хазинадир. Ундан маънавий-тарбиявий қувват олишга ҳамда номоддий меросимизни асраб-авайлашга истиқлол даврида алоҳида эътибор қаратилаётди. ЎЗР ФА Алишер Навоий номидаги Тил ва адабиёт институти томонидан тайёрланган "Ўзбек халқ ижоди ёдгорликлари 100 жилдлик"нинг дастлабки жилдлари нашри ҳам фикримизга бир далилдир. Ўзбекистон Миллий матбуот марказида ушбу икки жилд тақдимида бағишланган матбуот анжумани бўлиб ўтди.

Тадбирда ЎЗР ФА вице-президенти, профессор Б.Абдуҳалимов, институт директори, профессор Н.Махмудов 100 жилдликнинг биринчи ва иккинчи жилдлари чоп этилгани ўзига хос маданий воқеа бўлганини таъкидлашди.

Тил ва адабиёт институтида фольклоршунослик бўйича олиб борилаётган тадқиқотлар ва ноёб илмий объект — фольклор материаллари асосида тайёрланаёт-

ган маъмур кўп жилдли нашр ҳақида филология фанлари доктори М.Жўраев анжуман қатнашчиларига батафсил маълумот берди. Филология фанлари докторлари Т.Мирзаев, Б.Тўхлиев, У.Жуманазаров ҳамда Ғафур Ғуллом номидаги нашриёт-матбаа ижодий уйи бош муҳаррири И.Зойиров бу туркумнинг босмадан чиқ-

Муборак бўлсин!

мот берди. Филология фанлари докторлари Т.Мирзаев, Б.Тўхлиев, У.Жуманазаров ҳамда Ғафур Ғуллом номидаги нашриёт-матбаа ижодий уйи бош муҳаррири И.Зойиров бу туркумнинг босмадан чиқ-

қан илк китоблари хусусида гапиришди. "Ўзбек халқ ижоди ёдгорликлари 100 жилдлик"нинг 57 китоби дostonлар, ўнтаси халқ қўшиқлари, ўн иккитаси эртаклар, қолганлари эса терма, афсона, ривоят, нақл, мақол, топишмоқлардан иборат бўлади. Тақдим этилган 1-жилдга 1928 йили Фозил Йўлдош ўғлидан ёзиб олинган "Алломиш" дostonи киритилган. Шунингдек, 1922 йили Фози Олим Юнусов томонидан Фозил Йўлдош ўғли ва Ҳамроқул бахшидан ёзиб олинган дostonнинг кичик бир парчаси ҳам илова қилинган.

2-жилдга 1927 йили Муҳаммадқул Жонмурод ўғли Пулкан шоир ҳамда Фозил Йўлдош ўғли ижросидан ёзиб олинган "Юсуф билан Аҳмад" дostonи киритилган. Мазкур нашрлар сўзбоши, илмий изоҳлар, кўрсаткичлар, лугат, нота-илова, фотома-териаллар, рус ва инглиз тилларидаги резюмеларни қамраб олгани билан ҳам ҳозиргача чоп этилган фольклор нашрларидан фарқ қилади.

Истиқлол даврида халқ оғзаки ижоди намуналарини тўплаш, ўрганиш борасида олиб борилаётган салмоқли ишлар натижасида юзага келган ушбу нашрлар китоб-хонларга бебаҳо тўхфа бўлиши шубҳасиз.

ТАЯНЧ УСТУНЛАРИМИЗ

Бошлангич биринчи саҳифада.

Серфай қўз кунларида пойтахтимизда ўтказилган XI Халқаро пахта ва тўқимачилик ярмаркасининг жаҳон миқёсидаги йирик тадбирлардан бирига айланиши натижасида йилдан-йилга ўзбек толасига талаб ошиб бормоқда. Юртимизда етиштирилган қимматбаҳо пахта хомашёси жаҳон стандарти талабларига тўлиқ жавоб беради. Айни чоғда тўқимачилик индустрияси ҳам кенг тараққий этаётгани. Ўзбек толасини қайта ишлаш натижасида тўқилган табиий матолар, бежирим кийим-кечаклар жаҳон бозорига бемалол рақобатга киришмоқда.

Ўзбекистон пахта етиштириш бўйича олтинчи, унинг экспорти бўйича эса, бешинчи ўринни эгаллагани нафақат юқори сифатли саноатбоп пахта етиштирувчи мамлакат, балки пахта толасини ва унинг маҳсулотларини кафолатли етказиб берувчи ишончли ҳамкор сифатида ҳам доврқ қўзонаётгани белгисидир.

Мавсум ёруғ юз билан яқунланганида галлаларларимизнинг ҳам ҳиссаси катта. Улкан хирмон бунёд этиб номинизни бутун кўлаётган деҳқон ва фермерларимиз, соҳа мутахассислари меҳнатини ҳам эътироф этиш жоиз. Яқин ўтмишда четдан катта-катта маблаглар эвазига галла олиб келинган оғир кунлар ортда қолди. Ўзбекистон бугун 31,5

миллиондан зиёд аҳолисини нафақат ўз галласи билан таъминлаётган, айни чоғда уни экспорт қилаётгани барчамизга гурур ва ифтихор бағишлайди.

Еримиз ҳосилдор, мева ва сабзавотларимиз сифатли. Улар ширин таъми тўғрисида элларга ҳам донги кетган. Давлатимиз раҳбарининг 2006 йилдаги "Мева-сабзавотчилик ва узумчилик соҳасини ислоҳ қилиш бўйича ташкилий чора-тадбирлар тўғрисида"ги қарори бунда муҳим аҳамият касб этмоқда. Унга кўра, 219 ширкат ҳўжалиги негизига 40 мингдан ортқ фермер ҳўжалиги ташкил этилди. Серхосил интенсив борлардан олинатган мевалар бутун бозорларимизни сероб қилмоқда.

Дарҳақиқат, моом ер тафтини ҳис қилган, унинг тупроғида ўсган ҳар бир гўёх шивирини Ватан сўзи жарангини эшитолган инсон борки, шу Ватанга бутун борлиги билан хизмат қилиш, унинг юксалишига ҳисса қўлиш ҳақида йўлайди. Ана шундай Ватан равнақи йўлида фидокорона меҳнат қилаётганлар тўғрисида бугун жаҳонга юз туддик. Ўтган йиллар давомида эришган ютуқларимиз асрларга тенг. Буни ҳар бир юртошимиз чин дилдан ҳис қилаётди. Эртанги кунга ишонч тобора мустаҳкамланиб, завоқ-шавақ билан меҳнат қилаётган халқимизнинг ҳар бир кўни байрам бўлиши шубҳасиз.

Б. СУЛТОНОВА

Ўзбек маҳалласи деганда кўз олдимизда саранжом-сариништа, обод гўша гавдаланади. Ҳар тонг супурилган кўчалар, экилган турфа гулу райҳонлар ифорида, сепилган сувдан ҳовури кўтарилган она ерининг дилга хуш ёқувчи исидан унинг фойзи янада ортади. Жиззах шаҳридаги "Наврўз" ҳам ана шундай фойзли маҳаллалардан ҳисобланади. Эрта баҳордан кеч кузга қалар яшиллик тарқ этмайдиган "Наврўз" маҳалласи Сангзор дарёси бўйларига жойлашган. Жиззах вилояти ҳудудидан оқиб ўтувчи бу дарёнинг ширин ва шифобахш суви тоғларнинг қорли чўққиларидан оқиб келади. Дарёнинг суви аҳолини ичимлик суви билан таъминлайди. Ўша ҳудудга тегишли ер майдонлари дарё суви тўғрисида доимо ям-яшил. Шу сабабдан маҳалла аҳолиси томорқалари тўрт фаслда ҳам яшилликка бурканиб туради.

Эрта тонгдан экин-тикинидан хабар олганча томорқани бир айланб, кўчага отланганидан Илҳом Юсупов ҳам шу маҳаллада яшайди. Ерга меҳр берганиданми ёки леҳқончиликка бўлиб иштиёқи сабабми ҳовли этагидида томорқаси доим яшнаб туради. Ҳосилдан бош ширини этган помидор, бўлғор қалампирко бақдажонларни, қузги бодрингларнинг энди очила бошлаган сарғиш гулчаларини кўриб севиноиб қўяди.

— Ерга қалалган бир туп ниҳолнинг, ёки сепилган уруғнинг илб нишога гулларини кўрганда одам барибир бошқача севилади, — дейди Илҳом ота мени боққа бошлаганча. — Ахир ниҳолнинг кўкариши, уруғнинг ер эриб чиқлиши —

буларнинг бари мўъжиза. Шунинг учун ҳам она ерни севаман, унга эғлиб янада меҳримни бергим келади.

Дарҳақиқат, томорқани айланарканман, унда турли сабзавоту мевали дараклардан тортиб, малинаю смородинанинг ҳам учратдим. Буларнинг барини отанинг ўзи невараларига бош-қош бўлиб парварнишлар экан.

Илҳом Юсупов маҳаллада нафақат қўли гул боғбон, балки ёшларни спортга жалб қилиш бўйича ҳам хайрли ишларга қўл урган. Етмиш ёшга қараб кетаётган отахон доимо тетик ва бардамлиги сабабини ҳам спорт билан ошно тутинганидан деб билади. Ҳар тонг ўзига кун тартиби тузиб оларкан, невараларининг

ҲАЁТ — ҲАРАКАТ ДЕМАК

ҳам кун давомида бажариши лозим бўлган юмушларини кетма-кет ёзиб қўлига тутқазди. Илҳом Юсупов ҳозирда теннис бўйича вилоят бош мураббийи, Олимпия захирачлари коллежиде шогирдларига сабоқ беришдан бир зум ҳам чарчамайди. Айни пайтда теннис бўйича мураббий отахон бир неча йиллар давомида Жиззах вилоятида спортни оммалаштириш бўйича бир қанча хайрли ишларга қўл урди.

— Чиниққанга дард юқмас, — дейди қаҳрамонимиз. — Теннис билан шуғулланиши балантарбиянинг бир тури, деб биламан. Телевизорда шифокорлар кўз саломатлиги учун зарур машқлар қилиш кераклигини таъкидлашади. Бу

2015 йил — Кексаларни эъзозлаш йили

ерда эса теннис коптоғининг ҳаракатини кузатишнинг ўзи кифоя. Чунки уйин вақтида кишининг бутун диққат-этибори фақат тўпла бўлади ва шу орқали кўз мушакларининг фаолияти мустаҳкамланади. Корт бўйлаб бир неча маротаба айланиб чиқаман, шогирдлар билан кунига беш марта машғулот ўтказаман. Теннис оёқнинг болдир мушакларини мустаҳкамлайди, нафас ва юрак қон-томир тизимлари фаолиятига ҳам ижобий таъсир ўтказди.

Дарвоқе, Илҳом Юсупов Осиё тен-

муман, меҳнатда чиниққан одам кексаларни кузатишнинг ўзи кифоя. Чунки уйин вақтида кишининг бутун диққат-этибори фақат тўпла бўлади ва шу орқали кўз мушакларининг фаолияти мустаҳкамланади. Корт бўйлаб бир неча маротаба айланиб чиқаман, шогирдлар билан кунига беш марта машғулот ўтказаман. Теннис оёқнинг болдир мушакларини мустаҳкамлайди, нафас ва юрак қон-томир тизимлари фаолиятига ҳам ижобий таъсир ўтказди.

Илҳом Юсуповнинг шогирдлари бугун Ўзбекистон чемпионатларида фахрли ўринларни қўлга киритиб, устозининг меҳнатларини оқлашмоқда. Шогирдларининг кўпчилиги вилоятда ягона ҳисобланган теннис бўйича ихтисослашган болалар ва ўсмирлар спорт мактабиде ёш чемпионларга устозлик қилишмоқда.

Бардам-бақувват устознинг ҳали ниътилари катта, олдинда амалга оширмоқчи бўлган режалари бисёр.

Ҳаётга, яшашга бўлган завқ ва иштиёқ бундай нуруний отахонларнинг дилини равшан этади, тани-жонига қувват бағишлайди. Етмиш йилдан юзлашса-да кексаларни тан олганан нурунийларнинг сабр-матонати, юрагини ёндириб турган иштиёқу интилиш шуъаларининг тафти сезининг-да юрагинингиза кўчади. Зеро, донишмандлар айтганидек, меҳнат, ҳаракат ва ижод кўнгли ёшлитини абдий сақлайдиган катта кучдир.

Вазира ИБРОҲИМОВА

Ушбу мақола Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси ҳузуридаги нодавлат нотижорат ташкилотларини ва фуқаролик жамиятининг бошқа институтларини қўллаб-қувватлаш жамоат фонди грант лойиҳаси асосида тайёрланди.

Соҳибқирон Амир Темур шахси жаҳоннинг кўпгина ижодкорларини доимо қизиқтириб келган ва бу жараён давом этаётди. Франциялик адиб Марсель Брион ҳам Амир Темурни французларга танитишга ўз ҳиссасини қўшган ижодкорлардан. Бу мавзуда у имкони қадар ёзган, Соҳибқирон ҳаётидан ҳикоя қилувчи тарихий асарлардан парчаларни француз тилига таржима қилган.

Яқинда М.Брионнинг "Менким, Соҳибқирон – жаҳонгир Темур" номли китоби рус тилидан ўзбекчага таржима қилиниб нашр этилди. Аммо бу китоб русчасида ва ўзбекчасида М.Брионнинг ёзганларига қанчалик мос келади? Қуйида шу хусусда мулоҳазаларимизни билдирмоқчимиз.

Марсель Брион 1895 йил 21 ноябрда Франция жанубидаги Марсел шаҳрида адвокат оиласида туғилган. Дастлаб Швейцариянинг Лозанна шаҳридаги коллежда, сўнг Марселдаги Тьер лицейида фалсафа йўналишида ва Экс-ан-Прованс университетининг ҳуқуқшунослик факультетида тахсил олган. 1920-1924 йилларда Марсел шаҳар судида адвокат бўлиб ишлаган адиб кейин бу хизматдан воз кечиб, ўзини адабиёт ва санъатга бағишлаган. М.Брион 1964 йили Франция Фанлар академиясига ҳақиқий аъзоликка сайланган. 1984 йил 23 октябрда Парижда оламдан ўтган.

Ватани олдидаги хизматлари, мозийшунослик, санъатшунослик ва бадиий адабиётни ривожлантиришга қўшган ҳиссаси учун Франциянинг юксак мукофотларига сазовор бўлган: "Фахрий Легион", "1914-1918 йиллар урушидаги жасорати учун", "Адабиёт ва санъатни ривожлантиришга қўшган ҳиссаси учун" сингари орденлар билан тақдирланган.

М.Брион буюк ватандошимиз Амир Темур ҳаёти ва фаолиятига катта қизиқиш билан қараган. Унинг "Амир Темур" ("Tamerlan") номли китоби 1942 йилда эълон қилинган. Бу асар 1963 йили тўлдирилган ҳолда "Le Memorial des Siecles" ("Асрлар солномаси") туркумида "XIV siecle. les hommes qui ont fait le siecle" ("XIV аср. Тарихни яратган инсонлар") номи билан нашр этилган. Китобнинг каттагина "Кириш" қисмини академик Жерар Вальтер ёзган (9-48-бетлар). Китобдан, асосан, М.Брионнинг "Амир Темур портрети" номли очерки (84х108^{1/32} форматдаги 85 саҳифа) жой олган бўлиб, асар "Буюк Инсонлар. Амир Темур тузуқлари асосида" (151-188-бетлар), "Амир Темурнинг Ибн Халдуни билан учрашуви. Дамашқ, 1401 йил" (189-203-бетлар), "Амир Темур ғаним кўзи билан: Ибн Арабшоҳнинг "Темур тарихида тақдир ажойиботлари" асари" (211-236-бетлар), "Амир Темур тузуқлари" (237-274-бетлар), "Амир Темур Маршал Бусико нигоҳи билан" (275-278-бетлар), "Амир Темур ва унинг саройи Султония архиепископи назарида" (279-302-бетлар), "Амир Темур ва унинг саройи испан элчиси Руи Гонсалес де Клавихо тасвирида" (303-356-бетлар) каби бўлимлардан таркиб топган. Бу бўлимлар турли асарларнинг асйатларидан француз тилига қилинган таржималардан иборат. Китобнинг умумий ҳажми 381 саҳифа.

М.Брион Амир Темурга одилона баҳо беради: "Темурдан олдин ўтган бирорта ҳам мўғул ёки турк фотиҳи у каби доно ва маданиятли бўлган эмас. Атилла ва Александр Македонскийда алоҳида-алоҳида мавжуд бўлган хислатлар Темур шахсида галати бир уйғунлик ҳосил қилганини кўриб хайратга тушади киши". Адиб Соҳибқироннинг ташки ва ички сиёсатини юксак баҳолайди, Амир Темурни "моҳир стратег, омадли саркарда", деб таърифлайди ва унинг эътиқоди, салтанатида динларнинг ўрни, ҳолати хусусида қуйдагиларни ёзади: "Салтанатда диний ҳуқуқ ҳукмрон бўлса-да, Амир Темур шу қадар доно иш юритар эдики, ўзини исломнинг содиқ бандаси эканлигини кўрсатар ва шу билан бирга, Оллоҳдан ўзга тангриларга эътиқод қўйган фуқароларига ҳам қаршилик билдирмасди".

Француз адабининг таъкидлашича, "Темур олимлар, уламолар, шоирлар ва санъаткорларни ўз ҳисоясига олар, уларга ғамхўрлик қиларди. Унинг ушбу ҳаракати маълум мақсадга йўналтирилган бўлиб, унга илм ва санъат аҳли посбони, юксак даражада маданиятли ҳукмдор деган

шухрат келтирди".

Амир Темурнинг исми тарихда абдий қолажклигига чўқур ишонч билан қараган М.Брион шундай ёзади: "Жасур жангчиларни тақдирлашдаги саховати, баҳодирларга илтифоти, жангҳоларда кўрсатган шахсий жасоратлари халқлар орасида унинг обрў-эътиборини ошириб, исмини афсоналарга жо қилди. Унинг илоҳий бекиёслиги ҳақидаги беҳисоб қўшиқлар, балки Марказий Осиёда бугун ҳам жарағлаётгандир. У қудратли саркарда, моҳир сиёсатчи, буюк бунёдкор, барлос уруғи вакиллари оддий хислатларини юксак маданият белгиларига муштараклаштирган инсон сифатида тарихда қолди".

2011 йили "Янги аср авлоди" нашриётида М.Брионнинг "Менким, Соҳибқирон – жаҳонгир Темур" номли китоби ўзбек тилида чоп этилди. Бу "янги асар"ни Фарход Рўзиев ва

МАРСЕЛЬ БРИОН ЁЗМАГАН КИТОБ ЁХУДА СОХТАЛАШТИРИЛГАН БИР АСАР ХУСУСИДА

Фозил Тиловатов ўзбекчалаштирган. Бироқ китоб қайси тилдан таржима қилингани кўрсатилмаган. Биз унинг рус тилидан ўтирилганини аниқладик. М.Брион асарининг русча варианты Техрондаги "Мастоуфи" нашриётида босилган, китоб наشري билан боғлиқ барча ҳуқуқни ушбу нашриёт гўё "М.Брион мерос-хўрларидан сотиб олган".

Асарнинг ўзбекча нашрига ёзилган сўзбоши ва таржимада талайгина англашилмовчиликлар бор. Жумладан, "Улуғлашга лойиқ инсон, саркарда ва давлат арбоби ҳақида асар" сарлавҳа ёзиб сўзбошида (муаллифлар: тарих фанлари доктори, профессор Шодмон Воҳидов, иқтисод фанлари номзоди Фарход Рўзиев) "Тамерлан" асарининг биринчи тахрири М.Брион 1942 йили, тўлдирилган ва қайта ишланган ушбу романини 1963 йили Париждаги Албин Мишелга қарашли "Wraitten in French" босмахонасида чоп этилган", дейлади.

Биринчидан, М.Брионнинг "Тамерлан"и роман эмас, балки "Амир Темурнинг портрети" очерки, "Темур тузуқлари" ва турли манбалардан олинган парчалардан иборат тўпламдир. Иккинчидан, "Менким, Соҳибқирон – жаҳонгир Темур"нинг ўзбекча таржима сўзбошии муаллифлари таъкидлаганидек, асарнинг 1963 йилдаги наشري Албин Мишелга қарашли "Wraitten in French"да эмас, "Албон Мишел" ("Albin Michel") номли нашриётда чоп этилган. "Wraitten in French" эса босмахонанинг номи эмас, балки Францияда нашр этиладиган асарият китобларнинг охирида ёзиб қўйиладиган эслатма бўлиб, инглиз тилидан ўзбекчага "Француз тилида ёзилган" деб таржима қилинади.

"Менким, Соҳибқирон — жаҳонгир Темур"нинг "Болалик йилларим ва шайх Шамсиддиндан сабоқ олган даврларим" деб номланган биринчи бобининг сўнги хатбошии қуйдагича яқунланади: "Отамдан илтимос қилиб, шу масалани бир-икки йил тўхтатиб туришларини сўрадим. Чунки уйланиш йигитнинг кучини кесиб, уни заиф қилиб қўяди, деб ҳисоблар эдим. Бироқ кейинчалик Султония шаҳрининг насроний епископи билан қилган суҳбатим асосида билдимки, ўз вақтида уйланиш йигитнинг жисмоний қувватини камайтирмас экан" (18-бет).

Бу гапларга таржимонлар қуйдагича изоҳ

ган икки французча қўлёзмасини 1894 йил француз шарқшуноси Хенри де Моранвиле топган ва бу ҳақида Франция Академиясида маъруза қилган (H.Moranville. Memoire sur Tamerlan et sa cour par un Dominicain en 1403, Bibliotheque de l'Ecole des Chartes. - Paris, 1894). Х.Моранвиленинг гувоҳлик беришича, архиепископ ўзининг "Амир Темур ва унинг саройи ҳақида хотиралар"ини француз тилида битиб, француз тилида маъруза қилган.

Кўриниб турибдики, ўзбек таржимонлари "Султония шаҳрининг насроний епископи Амир Темур Кўрагон билан қилган қизгин суҳбатлари таъсирида ёзилган жуда қимматли эсдалик... Марсель Брион томонидан Франция Миллий кутубхонасида топилгани ва ўзбек тилида илк бор ўқувчилар этиборига ҳавола этилаётганини" маълум қилиб, китобхонларини чалғитади. Мутаржимлар Султония архиепископи Иоаннинг "Хотиралар"и анча илгари ўзбек тилига эски француз тилидан бевосита таржима қилиниб, республикамизда уч бора эълон қилингандан хабарлари йўққа ўхшайди (таржимон Б.Эрматов). Зеро, бу "Хотиралар" илк бор "Ўзбекистон адабиёти ва санъати" ҳафталигида ("Амир Темур ва унинг саройи", 2005 йил, 13 май сони), сўнг "Жаҳон адабиёти" журна-лида ("Амир Темур ва унинг саройи ҳақида хотиралар", "Жаҳон адабиёти", 2007 йил, 4-сон) ва тўлдирилган варианты Фафур Фулом номидаги НМИУда чоп этилган "Амир Темур Европа элчилари нигоҳида" китобида (2007 йил, 169-195-бетлар) босилган.

Бундан ташқари, асарнинг биринчи боби сўнгида "Султония епископининг эсдалиги" келтирилади. Унда, жумладан: "Самарқандда Испания элчиси Клавихони ҳурмат-эҳтиром билан қабул қилиб, ундан: "Бизнинг севишли ўғлимиз Кастилия қиролнинг аҳоли қандай?" — деб сўраганини ўзим эшитдим" (22-бет) дейлади.

Бунга қуйдагича эътирозимиз бор. Биринчидан, "Султония архиепископи Иоаннинг Амир Темур ҳақидаги эсдалиги" асарининг русча нашрида илова тарзида берилган. Унда Амир Темур сўзи сўнгидаги "...деб сўраганини ўзим эшитдим" жумласи йўқ. Иккинчидан, Султония архиепископи Иоанн ҳеч қачон Самарқандда

тобни "Ажойиб ал-мақдур фи тарихи Таймур" ("Темур тарихида тақдир ажойиботлари") деб номламоқчи эканини айтди" (64-бет).

Бу ерда ҳам ёлғон бор. Ибн Арабшоҳ "Ажойиб ал-мақдур фи тарихи Таймур" асарини 1436-1437 йилларда битган (Ибн Арабшоҳ, "Амир Темур тарихи", 1-жилд, 1992, 6-бет) ва унда Ибн Арабшоҳнинг Соҳибқирон билан учрашгани ҳақида бирор сўз йўқ.

"Менким, Соҳибқирон — жаҳонгир Темур" китобининг ҳаққонийлиги биздан илгари ҳам юртимизнинг таниқли адиб ва олимлари томонидан шубҳа остига олинган эди. Асар "Менким, фотих Темур" номи билан қисқартирилган ҳолда 1995 йилда "Шарқ юлдузи" журна-лининг 1-2-сонларида босилган. Унга тезлик билан ўз фикрини билдирган адиб Мухаммад Али (1995 йил, 26 май), жумладан, шундай ёзади: "Ибн Арабшоҳнинг китоб ёзгани ҳақида гапириш ноўрин, чунки 1436 йилда ёзилган китоб ҳақида Амир Темурнинг маълумот бериши анахронизмдан бошқа нарса эмас. Хулоса шулки, ушбу асар Амир Темур томонидан эмас, балки аноним автор томонидан ёзилган, деган фикрга боради киши. Бунга асарнинг келиш йўли — туркийси топиламаган, инглизчадан французчага, ундан форсчага, ундан ўзбекчага таржима қилиниши — далолатдай туюлади" (Мухаммад Али, "Амир Темур чамани", 2006, 128-бет). Ҳақим Сатторийнинг фикрича ҳам бу китоб "...Соҳибқироннинг ҳақиқий ҳаётидан чала хабардор киши томонидан ёзилганга ўхшайди" (Х.Сатторий, "Олтин силсила", 2006, 37-бет).

Пиримкул Қодиров "Менким, Соҳибқирон — жаҳонгир Темур"нинг 1971 йили Техронда нашр этилган форсча "Манам Темери Жаҳонкушо" матнини ўқиган. Адибнинг таъкидлашича: "...М.Брионнинг мазкур китобида ҳақиқатга тўғри келмайдиган ҳаёлий уйдирмалар кўп учрайди" (П.Қодиров, "Амир Темур сиймоси", 2007, 11-бет).

Энг асосийси, Марсель Брион "Менким, Соҳибқирон — жаҳонгир Темур" номли китоби ёзган ҳам, "тузган" (русча нашрда "составитель" дейилган) ҳам эмас. Китобнинг ношири Забиулла Мансури машҳур адиб Марсель Брион номидан усталик билан фойдаланган. Асарнинг русча матнига сўзбоши битган Абдул Жалил Абдул Рашид ва

номаълум таржимон эса унга "... Марсель Брион билмаган айрим фактларни киритиб, тўлдирилганлар". Натижада М.Брионнинг 84х108^{1/32} форматдаги 85 саҳифали "Амир Темур портрети" очерки русча Техрон нашрида 511, унинг ўзбекча таржимасида эса 571 саҳифага айланган. Демак, ўзбекча таржимадаги 426 саҳифа Марсель Брион қаламига тегишли эмас! Форсча, русча таржималардаги мутаржимлар қўшган боблар М.Брион номидан кетган. Бу эса ўқувчиларни чалғитади, адиб ҳақида нотўғри фикрларга олиб боради.

Эндиликда бу китоб билан боғлиқ яна бир талай ажабланарли ҳолатлар ҳам кузатилмоқда. Яқинда "Ёшлар" телеканали томонидан эфирга узатиладиган "Ёшлик наволари" дастурида ёш хонанда Бахриддин Зухриддиновнинг бир қўшиғи берилди. Савияси ҳаминқадар бу қўшиққа ишланган клипда қизнинг изидан қолмай юрган йигит, етиб олгач қизнинг қўлидаги китобни сўрайди. Қизнинг қўлидаги китоб эса, биз сўз юритаётган "Менким, Соҳибқирон — жаҳонгир Темур" китоби. Бу қандай реклама бўлди?

Ёки "Ёшлик" журна-лининг 2015 йил, 4-сониде ёш тадқиқотчи Т.Мўминов "Адолат салтанати" мақоласида шундай ёзади: "Франциялик темуршунослар ёзган асарлар ичиде профессор Марсель Брион китоблари алоҳида ўрин тутайди. Унинг асарларида Соҳибқирон Амир Темур бобомиз шахси, ҳаётий фаолияти, сиёсий ва ҳарбий соҳаларда тутган йўлига оид маълумотлар ўрин олган. Бундай муфассал маълумотлар бошқа насрий манбаларда кам учрайди. Воқеалар Амир Темур номидан ҳикоя қилиниб, оммабоп услубда ёзилган" (34-бет). М.Брионнинг қайси китоблари, асарлари назарда тутилаётди? "Муфассал маълумотлар..." дея урулганини ўзи мунозарали. Умуман, мақолада М.Брион китобига илмий манбадек қаралган, ваҳоланки, бундай ёндашиш ҳатоллиги китобнинг кириш қисмида айтилган.

Юқорида айтганимиздек М.Брионнинг бундай китобни тузмаганини Швейцариянинг Вод кантониде (Лозанна шаҳрида) жойлашган "Марсель Брион кутубхонаси" жамағамаси ҳам тасдиқлайди. Жамағма эълон қилган "Марсель Брион асарлари рўйхати"да ҳам "Менким, Соҳибқирон — жаҳонгир Темур" номли китоб йўқ. Буни Жамағма мутасаддилари билан боғланиб, аниқлаш қийин эмас. Жамағма манзили: Fondation Bibliotheque Marcel Brion, c/o College Champittet, chemin de Champittet, 1009 Pully, Suisse. Жамағма телефон рақами: 021 721 05 53.

Юқоридагилардан шундай хулосага келиш мумкин:

1. Марсель Брион асарининг номи ўзгартirilган.
2. М.Брион ёзганлари таржимада беш баробардан кўпроқ бўлиб кетган (ўзбекчада 570 саҳифа), яъни унинг номидан 411 саҳифа қўшиб юборилган. Бу эса маълум мақсадни қўзлаб қилинган бўлиши мумкин.
3. М.Брион асосий асарлари рўйхатида "Тамерлан" асарининг кўрсатилгани ҳам унинг М.Брион илмий, адабий меросидаги ўрнидан далолат.

4. Русча нашрда Султония архиепископининг хотираларига асйятда йўқ воқеалар қўшилган. Демак, французча нашрдаги хотиралар билан русча нашрдагиси мос эмас.

Сўзимиз сўнгиде шуни алоҳида таъкидламоқчимизки, атоқли темуршунос олим ва адиблар, шунингдек, Фарб адабиёти мутахассислари томонидан тан олинмаган, энг асосийси, миллий тарихимиз ва улуг аждодимиз фаолияти бўзиб тасвирланган бу каби сохта асарларнинг янгидан таржима қилиниб, қайта-қайта нашр этилишини ҳеч нарса билан оқлаб бўлмайди.

Баҳодир ЭРМАТОВ,
Ўзбекистон Миллий университети
доценти,
Адхамбек АЛИМБЕКОВ,
Тошкент давлат шарқшунослик
институтги доценти

АДАБИЁТ МЕН УЧУН — ВАТАН

Миролим ХАЙРУЛЛО

ГУРУР

Томирларим таралган замин,
Киндик қоним тўқилган гўшам.
Бахтиёрман бугун бағрингда,
Қўлим етар кўкка чўзсам ҳам.

Қўларимда порлайди гурур,
Пешонамда бахт лабини изи.
Олам узра таралиб турар,
Нонинг иси, юртимнинг иси.

Бахтдан, орзулардан яралган,
Қошонамсан, тахтимсан Ватан.
Сендан бир зум айро кетмасман,
Тақдиримсан, бахтимсан Ватан!

МЕН ЎШАМАН

Мени эсладингми?
Ҳа, мен ўшаман —
Бутун вужудингни банд этган хаё.
Титраган лабиндан бўса олай деб,
Субҳдам сочларинг силаган шамол.

Мени эсладингми?

Ҳа, мен ўшаман —
Самоларга қараб сени ўйлаган.
Бедор кечалари оромдан кечиб,
Зухро юлдузига дардин сўйлаган.

Мени эсладингми?

Ҳа, мен ўшаман —
Юракка суратинг чизган мусаввир.
Қалбингдаги губор, гардларини ювиб,
Кипригинга қўнган бир томчи ёмғир.

Мени эсладингми?

Ҳа, мен ўшаман —
Ёниб, сира сўнмагучи шам.
Сенга орзулардан либослар бичиб,
Ўзини унутган ошиқ,
Маҳбубам!

М.ХАЙРУЛЛАЕВ 1995 йили

Андижон вилоятида туғилган.

Олтинқўл иқтисодиёт кол-лежини тамомлаган.

Чарос ЁҚУБОВА

Баҳор. Бодом гуллаб,
қуртаклар ёзган чоғлари
қуёш бизни эркалаб уй-
отарди. Юзимни шабнам-
га ювиб, оға-иниларим
билан бол йиғишга шошилардик. Ана
шундай беғубор кунларнинг бирида
уратгандим уни. Хали жуда нозик,
шаббодда елса ҳам узилишдан қўқиб
титраб кетарди.

Ё. Энди қўёшнинг зар нурлари биз-
га етиб келмасдан эртароқ уйғониб,
бол йиғишга шоша-
миз. Туш пайти
қуёш тикка келиб,
бутун борлиқ қизиб,
барча салқин жой

излаганда шу бодом барги мени ўзига
чорлаб, кун тигидан соя қиларди, жо-
нимга оро кирарди. У энди япроқлар
ёзиб, навқирон, куч-қувватга тўлганди.
Менга қушлар суҳбатини, барглари
эркалаб ўйнайдиган шамол шўхликла-
ридан ҳикоя қиларди. Дунёдаги энг чи-
ройли, энг яхши япроқ эди у.

Куз. Навқирон ёшликнинг ўрнини
донимшанд кексалик эгаллай бошла-
ди. Энди шамол шўхликларидан кўра,
кўпроқ иккимиз бирга ўтказган ёзнинг,
унинг умридаги энг бахтли кунлар
хақида сўзлардик.

Бу фаслда ҳамма сингари биз аса-
лариларнинг ҳам иши кўпайгандан
кўпаяди. Шунинг учун сўнги бор
қўришиш, хайрлашиш учун унинг
ёнига бордим ва яна қўришишга умид

билдирдим. У эса биров жим туриб,
шундай деди:

— Салгина эсган шамолдан ҳам бу-
тун борлигим титрайди.

Дунёни илк кўрган пайла-
римдек юрагимда қўрқинчи-
ли титроқ. Худди мени
хаёт билан болаб турган

банд узиладую тупроққа қоришиб из-
сиз гойиб бўламан...

— Нега энди исиз йўқ бўлиб кетар-
кансан? Опоқ қор ёққанида эслайман
сени, баҳор келганида излайман, ёз
чоғи соғинаман, куз келганида табиат
шу эканда, дея овунарман. Аммо сени
зинҳор ва зинҳор

унутмайман.

Шу ерга келган-
да бўғзимга
аччиқ бир нарса
тиқилди, ортиқ гапиролмадим. У сўзла-
римдан шодланди, исиз кетмаётгани-
дан қувонди. Мен эса уни бошқа
кўролмаслигимни ўйлаб ғамгин
бўлдим. Дўст бўлиб қолганимизни
энди англаган эдим.

Уша тун қаттиқ шамол турди. Ша-
молда дўстим юксакларга кўтарилиб
сўнгра ерга, тупроққа тушганини ҳис
қилиб турардим. Ҳа, чиндан-да апроқ-
ни бошқа кўрмадим, аммо ҳеч қачон
унутмадим ҳам.

Қатра

АСАЛАРИ

Ч.ЁҚУБОВА 1994 йили Жиз-
захда туғилган. Зомин тибби-
ёт касб-хунар коллежида таҳ-
сил олган.

Шоҳиста ЭРГАШЕВА

ИФТИХОР

Ям-яшил майсазор, гуллари хушбўй,
Қушларнинг чуғури ҳамоҳанг унга.
Бу боқий гўзаллик, оний лаҳзалар,
Безакдир аслида қадим очунга.

Йигирма тўрт ёшли ўғлон ўтириб
Китоб варақлайди бахт оғушида.
Ўзгача шиқоат, ўзгача гайрат
Жўш уриб туралди ҳар боқишида.

Суратга ўхшайди зимдан қузатсанг,
Шижоаткор ўғлон ва гўзал чаман.
Агар шу суратга ном жоиз бўлса,
Шубҳасиз, тасвирнинг
номидир “Ватан!”

Ватан! Унга таъриф йўқдир муносиб,
Бўлса-да, барчаси айтилган тақрор.
Лекин юрагимда, ҳа, юрагимда,
Унинг номи ила муҳаббатим бор.

Байроғини баландга кўтарса ҳар ёш
Истиқлолни кўрсанг бўлар ақсида.
Йигирма тўрт ёшли ўғлон маҳд этиб,
Хулиқни қўйлайди қўли кўксиди.

Қувончим ичимга кетмоқда сиғмай,
Изҳорлар қайнайди бу дилистонда.
Мен бахтли одамман, энг бахтли одам
Шоҳистама буюқ Ўзбекистондан!

Болалар ва ўсмирлар адабиёти шўбасида ёш ижодкорлардан тошкент-
лик Нафиса Қаримованинг “Шодон мусаввир” деб номланган эртақлардан
ибораат кўлэмаси ва навоийлик Дилобар Аслиддин қизининг “Аллегорик
масаллар”и муҳокама қилинди. Қаламқаш қўзларимизнинг машқлари
хақида устоз Мирзиз Абсам ва Оллоберган Пулатов ўз мулоҳазаларини
айтишиб, уларга тегишли маслаҳатларини беришди. Ҳар икки ижодкор-
нинг кўлэмалари ижобий баҳоланди.

Турсунбой АДАШБОВЕВ,
шоир

Индира РЕЙПНАЗАРОВА

ГУЛЛАР ЎСАР

Гуллар ўсар, қуртак очиб,
Офтоб чикар нурын сочиб,
Олис кетсам, елдек учиб,
Ватанимни соғинаман!

Ўғил-қизи бахтли ўсган,
Тоғларидан булут қўчган,
Соҳилини дарё қўчган,
Ватанимни соғинаман!

БУЛУТ ҚУЧИБ...

Булутлар ҳам осмонда йиғилишар,
Қушлар учиб, самоларга улашар,
Балиқлар ҳам дарёларда сузишар,
Билсам, барин маконлари бор экан.

Аллоёр ДАРМЕНОВ

ТЕЛЕФОНДАГИ ҚИЗ

(Ҳазил)

Менга ўнғай эмас қўнғироқ чалиб,
Вақтимни ўтказмоқ бекор, эрмакка.
Мен сўраган сулув, кутаман толиб,
Бошқа йўналишга жавоб бермоқда...

Безовта қилмаслик ғамини ейман,
Чой ичаётгандир, бермайман ҳалал.
Сим қоқиб уйғотиб юбормай дейман,
Айниқса, тош қотиб ухлаган маҳал.

Қулай пайт, қўлинг бўш бўлар, деб ўйлаб,
Мен тераман номингдаги рақамни.
Бироқ, афсус, сенинг ўрнинга сўйлаб,
“Автомат қиз” пир қилар ҳафсаламни.

Сабрим тутаб борар мисли сўнгги сент,
Юрак урар гулдоқ овозига мос.
Энг ёмон, “Сиз сўраган абонент
Бошқа йўналишга...”
Кутинг, илтимос!...

Эҳ, сенинг қўнглингга
йўл топиш қийин,
Уядан кўра учмоқ осон юлдузга.
Негадир, сенга сим қоққандин сайин
Ишқин ортиб борар “автомат қизга”.

Қаҳратон тиш қайраб келмоқда ёмон,
Ҳижрон чўчитмоқда кўзларимизни.
Соҳил бўйлариди ёйилар туман,
Аёз чимчилайди юзларимизни.

Билиб бўлмас, қайдан елади шамол,
Чор-атрофда бўрон қутирар бевош.
Худди ўйинқароқ ёш бола мисол
Бекинмачқ ўйнар биз билан қуёш.

Қорақалпоқ тилидан
Р. Мусурмонов таржимаси

А.ДАРМЕНОВ 1997 йили
Қорақалпоғистонда туғилган.
Кегейли туманидаги транс-
порт касб-хунар коллежи
ўқувчиси.

Сарвар МАМБЕТОВ олган суратлар.

ЭРТАМИЗ ЭГАЛАРИ

Бу галги анжуманимизга тавсия
этилган озгинаю соғинаю носир
қаламқашларимиз — Самарқанд, Бу-
ҳоро, Қашқадарё, Сурхондарё, Жиз-
зах вилоятлари, Тошкент шаҳри ва-
киллари олиб келган машқлар таҳ-
лили баҳона бўлган адабий жара-
ён, унинг эртаси хақида анча гурун-
глашдик. Ёшлар имкониятдан унум-
ли фойдаланиб, таниқли адабиётчи
Исажон Султондан “устоз сабоқла-
ри” — “мастер-класс” олишга ҳам ул-
гурлишди.

Исажон билан келишган ҳолда,
ёшларимизга кўпчилигимиз учун ҳам
адабий савол бўлган “Адабиёт мен
учун...” мавзуйида ишроо ёздирдик.
Илло, айнан иншоода қаламқаш шах-
си, маънавияти, дунёқароши, иқтидо-
ри, қолаверса, саводхонлиги кўзгу-
даги мисоли яққол акс этиши аён.

Ёш иқтидорлар ҳаваси, беғубор-
лиги, шиддати, камсўқумлиги, эзгу
матлаби ва айни пайтда ўз олди-
ларига қўйган катта-катта мақсадла-
ри акс этган битикларни ўқиймиз
(Уларда учраб қолган айрим имло
хатолари, ғализ жумлалари анжу-
ман ҳаяжони ҳосиласи сифатида
талқин этдик).

“Инсоннинг қўли кир бўлса, юва-
ди — тозарди. Бадани кир бўлса,

чўмилади — покланади. Лекин унинг
қалбию руҳини губор босса-чи?...
Адабиёт — инсон қалбини тозарти-
рувчи, покловчи муқаддас хилқат...
Оби ҳаёт ҳам бир жойда турган қолса,
айниқди. Адабиёт ҳам шундай — унга
жўшғалардан, ирмоқлардан мудом
янги тириклик манбаи келиб тури-
ши жоиз...” Бу фикрлар пойтахтимиз
вакили Жасур Кенгбоевга тегишли.

“Адабиёт — бу ўзим, ўзалигим, бо-
тиним, кўзим ва қалбим очилиғи...
Адабиёт — бу атрофдагилардан кўз
илғамас нурли қобиқ билан ўраб
олган ҳудудим... Адабиёт менинг
Яратганга муҳаббатим, Унинг мен-
га тортгани... Адабиёт — менинг юра-
гим туғёнлари...” Бу ҳаяжонли мис-
раларни қашқадарёлик Илҳом Ше-
ралиев қозоғга туширибди.

“Адабиёт — Коинот мисоли сар-
ҳад билмас олам. Бу олам қалбни
нурлантиради. Бу оламда юлдузлар
заминдан териб олинадил”, деб
ёзади сурхондарёлик синглимиз
Дурдона Абдураимова.

Самарқандлик Аслиддин Муста-
фоев ўз иқилишлари билан
ўртоқлашади: “Адабиёт чаманидан
кимдир гул олиб чиқади, кимдир гул
экиб. Агар бу чаманга бир донагина
ниҳол қадай олсам эди, зиммамда-

ги қарзимнинг мингдан бирини уз-
ган бўлардим, балки...”

“Сўзини исроф қилишга ҳаққим
йўқ, Шуни ҳис қиламанки, ўзимни
Адабиётга бағишламасам умрим бе-
самар кетади. Шунчаки ҳам ёзиб
бўлмайди. Чунки Адабиёт мен учун
Ватандир!” дея самимий эътироф-
ларини қозоғга туширган бухоролик
Обид Қўлдошев.

Жиззахлик истеъдодли синглимиз
Хайринисо Умарова эса адабиётни
чиганоқ бағридаги дурга менгазайди,
инчунин, унга етишмоқ учун сабот-
матонат, меҳнат ва яна меҳнат лозим...
Хуллас, икки кунлик қизгин ада-
бий жараён ортда қолди. Назарим-
да, наср йўналиши бўйича ҳақи-
қатан ҳам истеъдодли, муносиб
қаламқашлар саралаб олинган.

Мени мамнун этган жиҳат — ада-
биётимизга ўз сўзига, ўз мустақил
нуқтаи назарига эга янги тўлқин ки-
риб келаётгани. Тўғри, ҳозирча
тўлқиннинг шовқини сал олдинроқ-
да, аммо буни ҳам табиий жараён
сифатида англаб бўлади: одатда,
ёшлар ўз “Мен”ликларини ифода
этишга ошиқадилар...

Абдуҳайом ЙЎЛДОШЕВ,
ёзувчи

Дилобар МАМАТОВА

КЎЗ ВА
КИПРИК

Кўз Киприкка қараб:

— Сен энг кераксиз аъзо эканин-
ги биласанми? Одамлар сенсиз ҳам
яшайверади, ҳеч кимга керагинг йўқ!
— дебди.

Киприк бўлса:

— Тўғри, сен барчага хизмат қиласан.
Мен эса фақат сенга керакман, аммо
қадримга етмаяпсан, — дея
ўқсиди.

Кўз Киприкни баттар
камситибди. Бунга чидай
олмаган Киприк тўқилиб кетибди.
Орадан кўп вақт ўтмай, шамолда кел-
ган чанг-тўзондан Кўз юмилиб, кўрмай
қолибди. Химоячилари — киприклар
йўқлиги сабаб унга чўп ҳам, хас ҳам
зиён етказибди-да. Аччиқ-аччиқ
ёшлар тўққан Кўз Киприкни хафа қил-
гани учун афсус чекибди. Аммо энди
кеч бўлган эди...

СУКУНАТ ВА
ШОВҚИН

Шовқин:

— Хой Сукунат, нега жим ўтириб-
сан. Камгапсан, бизга қўйилмайсан?
Мундоқ, сен ҳам биз билан давралар-
да яйрасанг-чи? — дебди.

Шунда Сукунат:

ОНАМГА ЎХШАР
БАҲОР

Баҳор, сен онамга ўхшайсан,
Келасан бағримни тўлдириб.
Қўнғилчан қўнғилмини қўлдириб,
Баҳор, сен онамга ўхшайсан.

Боғингга капалак қўнганда,
Қучоғинг гуллarga тўлганда,
Бағрингда қизғалдоқ унганда,
Баҳор, сен онамга ўхшайсан.

Гулларинг кетишса узишиб,
Бу нозик қўнғилнинг бузишиб,
Шунда ҳам кетмасанг қизиниб,
Баҳор, сен онамга ўхшайсан.

Йиғласам, индамай ёнолсанг,
Мен учун ўзингдан тонолсанг,
Ёнимда бир умр қоюлсанг,
Баҳор, сен онамга ўхшайсан.

Онамни сен каби яшнатиб,
Дилдаги дардини қақпатиб,
Қанинги минг асп яшолсам,
Онамни баҳорга ўхшатиб.

Ш.ЭРГАШЕВА 1997 йили
Сирдарёда туғилган. Янгиер
шаҳридаги педагогика касб-
хунар коллежида таълим олган.

КЎНГЛИМ УЙИ

Қўл ёзиб ўйнағисиз,
Дилхирожинг қуйига.
Бир меҳмонга келингиз,
Қўнғилинам уйига.

Ёйлик фарингасининг
Ўлмасин-да сазаси.
Қўнғилинам уйининг
Қўзларим — дарвозаси.

Ишонч остонасидан,
Дард деворин оралаб.
Райҳонинг ифорида
Умид исин саралаб.

Қўнғилинам уйда,
Қайнар ажиб бир булоқ.
Сувлари кўз ёшимдир,
Нафаси дилдан қайноқ.

Қўл ёзиб ўйнайсизми,
Муножотинг қуйига.
Бир меҳмонга келингиз,
Қўнғилинам уйига.

О.МАМАСИДДИҚОВА
Наманган вилояти, Норин
туманида туғилган. Наманган
тиббиёт коллежи талабаси.

— Мен тинглашни яхши кўраман.
Қўп гапириб, хато қилмоқдан, жим ўти-
риб, тўғри бўлмоқ афзал эмасми,
дўстим, — дебди.

АЙИҚ ВА
БҮРИ

Ошқозони оғриб қолган Айиқ Бўри-
войдан маслаҳат сўрабди:

— Жаноб табиб, менинг дардимга
даво топсангиз, қорним оғрияпти. Эн-
дигина оёққа турдим. Эрталабдан
буён кўзимга ҳеч нарса кўринмаяпти,
— дебди.

Бўри бўлса:

— Майли, сизга ёрдам
бераман. Айтинг-чи, бугун
нонуштада нима еган эдингиз, — деб-
ди.

Айиқ:
— Қўп эмас, икки хум асал, яна хар-
хил нарсалар ва кечки овқатдан қол-
ганларини... Шу, холос. Балки қорним
очлиги учун оғриётгандир. Яна бир
хум асал яласам тузалиб кетарман,
— дея жавоб қайтарибди.

Бўри эса насихатомуз дебди:
— Эҳ, Айиқвой, ошқозоним оғрима-
син десангиз, дуч келган нарсани
еяверманг. Асалга келадиган бўлсак,
асалнинг ҳам ози ширин...

Д.МАМАТОВА 1994 йили
Навоийда туғилган. Навоий
давлат педагогика институти
талабаси.

Ўзбекистон Ёзувчилар уюшмасининг адабий-ижтимоий нашри

“Ёшлик” журнали газетамиз меҳмони

“БИР ЁРИ ҒАМҒУСОРИМ... ЙЎҚ ЭРДИ”

Журналининг янги “Мактубот” рукнида машҳур шахсларнинг маслаҳатларига, яқинларига ёзган мактубларини эълон қилиш орқали уларнинг инсоний кечинмаларини, қалб манзараларини кўрсатиш ният қилинган. Илк мактуб адабиётимиз, маънавиятимиз офтоби – ҳазрат Алишер Навоийнинг “Муншаот” тўпламидан танланган. Хусайн Бойқарога ёзилган ушбу мактубда Ҳазратнинг машҳур девонларига қай тарзда тартиб берилгани, шунингдек, Навоийнинг ўша палладаги руҳий ҳолати акс этган...

Қуллук дуодин сўнгра арзадошт улким, бу фақирнинг паришон ашъори ва ошuftа абъетидин ҳарнеким тартиб либосига кириб эрди ва ҳар қайсиға тадвин ойини берилиб эрди – барча ҳумоюн кутубхонаға етиб эрди ва андаги кутуб силкиға кирар шарафин касб этиб эрди.

Мактубот

Бу ўтган икки йилким, бу банда бошиға ҳаводиси рўзгордин юз навъ бало ва ишқи забункуш бедодидин юз турлук ибтило юзланди. Оллимға ҳар шиддат келса, чун айтурға бир ёри ғамғусорим ва илайимға ҳар суубат етса, чун изҳор қилурға бир рафиқи соҳиб асрорим йўқ эрди, ул шиддат суубат мазмунидин бирор байт ё матлаъ ҳаёл қилур эрдим ва кўнглумни ул ғусса ва андуҳдин холи этар эрдим, бу оз вақтда кўп назм айтилгон эрмиш ва ҳар навъ шеър ва ғазал йиғилгон эрмиш. Буларни зоеъ қилмоқ бандаға номақдур эрди ва тартибига ҳам ҳукм била маъмур.

Бу сабабдин бурунги икки девон ашъори била сўнгра айтилгонларни била қўшуб, тартиб била тўрт айрилди, дағи тўрт от қилилди: туфулиятда воқеъ бўлгон ғариб маъниларға – “Ғаройиб ус-сигар” ва йигитликда зохир бўлгон нодир таркибларға “Наводир уш-шабоб” ва умрнинг вадатида жилва қилгон бадъи-вашларға – “Бадое ул-васат” ва умрнинг охириға яқин назмға кирган фойдаларға – “Фавоид ул-кибар” от қўюлди. Дағи мажмуғаким махлут битилибтурур, чун таъб ҳазойинидин ҳосил бўлгон маоний эрди – “Ҳазойин ул-маоний” лақаб берилди, вожиб эрдиким, муборак назарға еткуралғай.

Ул сабабдин мафҳарус-савоҳиб Мавлоно Соҳибни қуллукқа ййборилди ва ул мусаввддани олий мажлисқа еткурсун дейилди. Бу густохлиққа афв умидидур ва ул густохлиқларға ислоҳ умиди, то тўрт табойин мухталиф инсон хилқатидаким, офаринишнинг ҳазойини маонийсидур – мувофиқ бўлғайлар. Рубъи масқунда ҳукмунгуз равон бўлсун ва рубъи масқун аҳлиға адлингиздин амну амон. Омин, ё Раббил оламин.

“Сув ҳар биримизни қузатмоқда”

Бу сарлаҳқа япон олими Масару Эмотонинг сув ҳақидаги тадқиқотидан олинди. Сув ҳар биримизни қузатиши сизға эриш туюлмаётими? “Нахотки”, демаяписизми? Балки “бе-корчи гаплар”, дейётгандирсиз. Табиий ҳол. Дунё қадимий. Сув унданда қадимий. Биз эса оламға янги келган одамларимиз. Билганимиз сари ҳали ҳеч нарсани билмаслигимиз аён бўлади. Сув ҳақидаги билимимиз ҳам кўп нарсани аңлатмайди.

Буни қарангки, ҳатто ота-боболаримиздан қолган ўғитларға ҳам амал қилмаяпти. Аслида кулоғимизга қуйилган ўғитлар бугун дунё олимлари ўтказаятган тадқиқотларнинг асоси экан!

“Сув ичгандан кейин Худога шукур дейиш керак”, деб ўргатишарди кексаларимиз. “Сувға тупурма!” Бу қатъий талаб эди. Одамлар бугун ариқ ва дарёларға челақлаб чиқинди тўкаяпти. Рўзгорға кераксиз бор нарса сувға ташланапти. Сув эса бунга чидаяпти. Масару Эмото ўтказаятган тадқиқотлар бугунги куннинг иши. Сувнинг хотираси борлиги, у ҳамма нарсани ёзиши ва эсида сақлаши, шунинг учун сувға ёмон назар билан қарамаслик, унга ёқимсиз сўзларни айтмаслик, акс ҳолда, сув ифлосланиб кетиши ва катта бахтсизликлар рўй беришини исботлашга ва буни инглиз олими, доктор Шелдрейкнинг “морфоген – резонанс” назарияси билан боғлашга ҳаракат қилапти. Доктор Шелдрейкнинг таълимотига кўра, одам нимага назар солса, ўша нарсаса таъсир ўтказида. Бир жойда юз

“Зулоли завку шавқин ташнаи дийдор ўландан сўр”. Шундай. Фузулий айтганидек, токи ташна бўлмагунимизча сувнинг қадрига етмаймиз, уни эсламаймиз ҳам. Ташналик! Бундан ортиқ азоб йўқ. Бир ютум ҳаво инсон учун қанчалик зарур бўлса, сув ҳам шунчалик зарур.

Сув ана шундай бебаҳо неъмат. “Сув зар, сувчи заргар”, деймиз. Тежамкорлик жиҳатидан бу тўғри. Аммо зарни, яъни тиллони тоғ-тоғ қилиб уюб ташлаш билан ташналикни қондириб бўлмайди. Бир қултум сув учун ташналик азобини чекаётган одам бор бойлигини бериб юбориши табиий ҳол. Хайвонот оламидаги бирорта жонивор, наботот дунёсидаги бирорта гиёҳ сувсиз яшай олмайди...

Чўмилётган сув

Мавлоно Жалолиддин Румий айтадилар:

Сувки турғун эрса бас, ул айнингай,
Бўйла сувини исча кўнгли айнингай.
Ҳақ савоб баҳрига иригтай яна,
Лутфи бирлан сувини сув эттай яна.
Бир йил ўтгач ул яна маъвосида,
Қайла эрдинг? Эзгулик дарёсида.
Эзгулик дарёси нима? Сув неға у ерга боради?

Чўмилиш, покляниш ва яна тоза сувға айланиш учун. Сувнинг эзгулик дарёсига бориб чўмилётганини тасаввур қила оласизми? Умуман, бу ҳақда ўйлаб кўрганмисиз? Бу саволға сувнинг ўзи шундай жавоб қилади:

Булганиб эрдим, етишдим пок бўлиб,
Янги тўн кийдим, маконим хок бўлиб.

Эзгулик дарёси нима?

“Кўз олдингизда мавжланган сув дунёдаги уммонлар, денгизлар, дарёларда мавжуд жамики сув билан боғланган. Сиз тикилаётган сув сайёранинг барча нуқталаридаги сувларға резонанс беради...”, дейди Масару Эмото.

Бу фикрлардан кўринадики, сувнинг вужуди битта. Ёки бўлмаса доктор Шелдрейк назариясига кўра ҳулоса чиқарадиган бўлсак, ҳовлимиздан оқиб ўтаётган кичкина ариқчанинг оху ноламини Тинч океани ҳам, Шимолий муз океани ҳам эшитиб туради. Демак, оқовалар ҳам ифлосланганидан нола қилади. Бу ҳолатни Жалолиддин Румий шундай ифодалядилар:

Нола айлар ул юракдин эй Худо,
Берганиб бердим, ўзимдирман гадо.
Шунда ифлосланган сув покляниш ва яна мусаффо бўлиш учун эзгулик дарёсига даъват этилади. У буғланади, булут ҳосил бўлади, натижада сув юксакликларға парвоз этади. Сўнгги йўқ денгизларға қуйилади ва яна кўлларға қўтарилади. Пировард натижада қорёғир бўлиб, покляниб, ерга тушади. Ана шу жараён эзгулик дарёсидир. Сувнинг дарёда чўмилиш ва покляниш жараёни ана шундай кечади.

...Қадимги юнон файласуфи Фалес айтганидек, “Ҳамма нарсанинг ибтидоси сувдир”.

Учрашув

Мужжигула
Мужжигула

Қалдирғоч

Бутун олис маконга
Учиб кетди қалдирғоч.
Лой косали нилдан,
Кўчиб кетди қалдирғоч.

Кузнинг олов ёмғири,
Тегдимкан жонига?
Шу ёмғирга дардини
Сочиб кетди қалдирғоч.

Келиб атай ёнимга,
Илҳомин ўғирлади.
“Баҳорғача!” деди-ю,
Қочиб кетди қалдирғоч!

РАНГИН ДУНЁ

Шоир асли мусаввир демак,
Чизар рангин дунё тасвири.
Ҳар япроқда илоҳият бор,
Ҳар бир тошда ранг бор яширин.

Ким истаган рангига бўяр,
Хаёлида бутун дунёни.
Кимдир чизмоқ бўлади нукул
Маънисин йўқ, рангсиз рўёни.

Кўрмоқ эмас, ҳис этиш керак,
Шудир бизга азалий сабоқ:
“Дунё қадим рангиндир ва биз
Ўйлагандан кўра рангинроқ!”

Улгурмоқлик керакдир вақтнинг
Чалинмасдан охири занги.
Биз дунёни чиза оламиз,
Оқ бўлса бас кўнглимиз ранги!

ЧИТТИГУЛ

Читтигулим, читтигул,
Миттигина, митти гул.
Ҳасратлашамиз бирга,
Дилда барлош битли, гул.

Бўйинг онам бўйндай,
Мунгли найинг куйндай.
Шабнамми кўзёшларинг,
Сени ким раңжтди, гул?

Бўлиб қолса баргинг чанг,
Хўмрайд гулгунчанг.
Ҳолим ёмон, ҳолим танг –
Дил ҳижронни тотди, гул.

Кўнгли неға хижироқ,
Гулбарларинг қизил, оқ.
Сенга таниш қизалоқ
Ўн еттига етди, гул!...

Муруватхон ҒАФФОРЖОНОВА,
“Юрт келажиги – 2015” Республика
қўрик-танлови галиби.

ВАҚТ РАНГЛАРИНИНГ МУСАВВИРИ

Таниқли шоир Равшан Файзнинг 1990 йилда Ғафур Ғулом номидаги Адабиёт ва санъат нашриётида босилган “Ташриф” номли илк китобида “Вақт ранглари” номли шеър бор.

Мен ўйнаб қолибман болалик билан...
Йиллар – имконларим кетиб қолибди.
Йиллар рангларимни ўғирлабдилар.
Мен ўзимча ўрик, ўзум тусасам,
Онам менга туршак, майиз бердилар.

Равшан Файз мусаввириона маҳорат соҳиб эди. Умрнинг бегубор навбахорини, рангбаранг гуллар, ям-ашил майсаларини улуглаш шоир шеърятининг асосий мазмун-мундарижасини ташкил этади. Ранглар кўча маънони ифодаляди. Шу маънода вақт ранглари – болалик, ёшлик ва гўзаллиқни, меҳр-муҳаббатни, инсоннинг эзгу амалларини аңлатади. Вақт ранглари...

Равшан Файз ўз ижоди давомида нарсаларнинг жуда кўп янги номларини топти, бетакрор шеърлар яратди. Шеърларини элу юртнинг, инсон кўнгли ва туйғуларининг янги номлари билан беади.
Мана, йилнинг янги номи. Вақт рангларининг яна битта сурати:

Тўртта қўйлаги бор
Ва битта ўзи.
Кийса, бор умрига бемалол етар,
Лекин у зўравон кўнглимни бузиб,
Ҳар гал бир қўйлагим тўздириб кетар.

Кийимнинг янгиси, дўстнинг эскиси яхши, деганларидай дўст ўзгармайди, кийим ўзгаради. “Сендан бир неча қўйлакни кўп йиртганман” деган иборани ҳам ўз бағрига сингдириб юборади Равшан Файзнинг “Йил” деган шеъри. Ҳа, биздан бир неча қўйлакни кўп

йиртган, биздан бир неча баробар маҳоратли шоир эди Равшан Файз. У, айниқса, ёш

Хотира

шоирларға ниҳоятда меҳрибон устоз эди. Ёшларни ўзига тенг қўриб, самимий суҳбатлашарди. Шунинг учун Равшан акадан дилимиздаги гапни ҳечам яширмас эдик. Равшан Файз фақат талабчан муҳаррирлиги, меҳрибон акалиги, дилкаш инсонлиги билан эмас, ўзининг бетакрор шеърлари билан ҳам барчага ибрат кўрсатар эди.

Эсимда, 1991 йил “Ўзбекистон адабиёти ва санъати” газетасида эълон қилинган бир туркум шеърларини ўқиб, ҳаяжонланиб юрганларим. Айниқса, Ватан ҳақидаги шеъри ёрқин образларга бойлиги туйғайли бир ўқишдаёқ ёдимда қолиб кетган. Шеър образи билан эсда қолади ва ҳеч қачон унутилмайди.

Тавсия

Эй ота юрт, эй туғишган эл,
Мен бир ўсим, мен битта гулни
Орзу-ҳавас деган танги ел
Қай бир баҳор бағриндан юлди.
Сўнг тақдирга раҳматлар айтиб,
Ўшал юксак орзумга етдим –
Тиним билмас девона, дайди
Шамолларга айланиб кетдим.
Улангандим юрагим билан
Ахир сенинг жону жисминга.
Бу кун дунё барибир бир кам,
Орзуим йўқ, армонлар мингта.
Энди тунлар юрагим оғрир,
Соғинаман сени, қишлоғим.
Даштларингни эслайман оғир
Қояларға урилган чоғим.
Туриб-туриб келади кўрғим,
Сен-чи, сен ҳам садо бергин, ҳой!
Билинарми ҳали ҳам ўрним,
Оғрийдими мен юлинган жой?!

...Амир Темури хиббонига етганимизда Равшан акага имо қилдим:

– Кетдик, тушамиз.
– Йўқ, мен вокзалға кетяпман, бировни қузатишим керак...

Биз шундай хайрлашдик. Равшан ака менга ниманидир айтмоқчидай, мен эса ниманидир аңламай қолгандай эдим...

Мен йўлда тушиб қолдим, Равшан ака вокзалға кетди.

Равшан Файзнинг “Кимларни қузатдим поездга” шеърини ўқганимда бизнинг ўша учрашувимиз ёдимга тушаверади.

Кимларни қузатдим поездга,
Минг марта юрагим ялинди менга,
Худонинг зорини қилди кўп кўнглим.
Мен эса шу буюк хоҳишини енга

Лев Толстой, “Анна Каренина”. Толстойнинг оилавий ва ишқий муносабатлар нозик талқин этилган ушбу романи фақат мавзу жиҳатидан эмас, айти пайтада реализмдан модернизмга ўтишда кўприк вазифасини ўтагани билан ҳам аҳамиятга моликдир.

Томас Манн, “Будденбрoклар”. Аслзода шажаранинг тўрт авлоди тарихи ва ҳалокати акс этган мазкур роман эълон қилингандан сўнг ўттиз йил ўтиб Нобель мукофотиға лойиқ қўрилган.

Гюстав Флобер, “Бовари хоним”. Инсон ҳаётининг руҳий манзараларни ўта синчковлик билан тасвирланган ва асар шу қадар таъсирчанки, ҳатто муаллифининг ўзи ҳам қаҳрамони Эмма Боварининг заҳарланиш саҳнасини ёзаётганда кўнгли айнаиб, ўзини ноҳуш ҳис қилган экан.

Лев Толстой, “Уруш ва тинчлик”. “Халқ-

Таниш-билишларнинг шартига қўндим.
Кимларни поездга қузатдим минг бор,
Кимни кутиб олдим қўналгаларда.
Қачон кетиб бўлди, ё раббий, баҳор,
Қуз ҳам кириб кетти қачон шаҳарга.
Қишлоққа кетдик, деб йиғлаб юрагим,
Қовоғимга қараб кун сайин селдир.
Мен эса ўй суриб ўтирибман жим:
“Атайлаб кўргани келмайди кимдир...”
Келганинг бариға маъман ё раб,
Кутиб-қузатаман шому саҳарда.
Айтинг, не бўлди бирор атайлаб,
Қол сўраб кўргани келса бир марта...

Ҳа, ўша дамда Равшан Файз охири кўнглининг хоҳишига кирган эди.

У қишлоғига кетди. Фақат поездда эмас, номатълум йўловчи машинада бемаҳал кетди. Буни ҳеч ким кўрмай қолди, билмай қолди...
Равшан акани каттаю кичик – ҳамма яхши кўрар эди.

Билинарми ҳали ҳам ўрним,
Оғрийдими мен юлинган жой?!

Бу мисралари ҳечам ёдимдан чиқмайди. Ҳамон Равшан Файзнинг ўрни жуда билинади. Ҳамон Равшан Файз юлинган жой қаттиқ оғрийд.

Рустам МУСУРМОН

ни, ҳаётни қойилмақом тарзда, ич-ичдан, ҳаққоний акс эттиргани учун “Уруш ва тинчлик” романини яхши кўраман”, деб ёзган эди Э.Хемингуэй.

Жорж Мур, “Салом ва хайрлашув”. Ирландиянинг протестант инглиз-ирланд аслзодалари ва ўртаҳол католик табақа ўртасидаги кураш акс этган уч жилдли автобиография асар.

Фёдор Достоевский, “Ака-ука Карамазовлар”. “Мен хануз Достоевский ҳақида ўйлайман. Одам қандай қилиб бундай ёмон, ҳаддан ташқари ёмон ёзиши ва, айти пайтда, сенга бу қадар кучли таъсир ўтказиши мумкин?!” деб ёзганди Хемингуэй.

Стендаль, “Қизил ва қора”. Муҳаббат ва иззатталаблик талқиниға бағишланган ажойиб роман Стендальни психологик реализмнинг асосчиларидан бириға айлантирди.

Сомерсет Моэм, “Инсоний эҳтирослар укувати”. Автобиографик тафсилотлар билан бойитилган бу асарда қаҳрамон ҳаётнинг бе-маъни жиҳатларини идрок этаркан, барибир ўз бахтини топади – неқбин ҳис-туйғулар оғушида яшайди.

Ҳенри Жеймс, “Америкалик”. Мелодраматик руҳда ёзилган, эски ва янги дунё, буржуазия ва зодагонлар ўртасидаги зиддиятлар акс эттирилган бу асар танқидчиларнинг ҳам, китобхонларнинг ҳам олқишини олган.

Ҳенри Хадсон, “Олис ва қадим”. Асарда ёзувчининг Аргентина даштларида ўтган болалиги ҳақида ҳикоя қилинади. Табиат гўзалликлари таъсирчан болакайнинг кечинмалари, қузатишлари ва тарихий чизгилар билан уйғунлашиб кетган. Хемингуэй “Фиеста” романида ёзувчининг “Қирмизи ер” асарини тилға олган.

Абдурахмон ПИРИМКУЛОВ,
адабиётшунос

Раим ФАРҲОДИЙ

БИРГА ЎСАМИЗ

Кўкда қанча кўёшча?
Саноғин олсам, анча.
Далада кунгабоқар,
Кўёшдек қулиб боқар.

Мен ҳам кунгабоқардек
Кўёшга қўл чўзаман.
У билан дўст тутиниб,
Баробар бўй чўзаман.

МУҲИМ
АНГИЛИК

Бутун кичик филчанинг
Тутилган кунин.
Сиз ҳам табриклар қўйинг
Албатта, уни.

ҚУЁШГА ҚЎЛ ЧЎЗАМАН

Болалар бекати

Манзилин этай баён,
Тингланг бўёғин:
Филлар жойлашган бўлим,
Ҳайвонот боғи.

ҲАЛАТИ МЕҲМОН

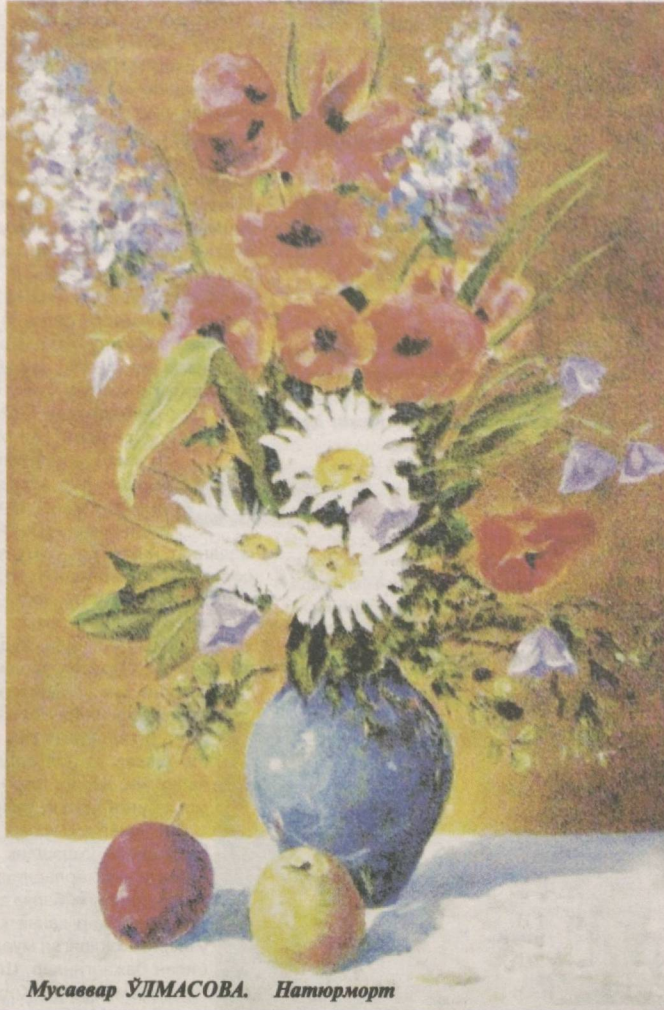
Келишин кутиб узок,
Кўриб қочарлар ҳар ён.
Сўнг чорасин топарлар,
Туттиб олиб соябон.

ИККИ НОВДА

Стол устида икки қорағат,
Бир кизил, бири-чи — қора.
Кеча уйга чарчаб келгандик,
Бутун унга бир бора қара!

Қорағатнинг икки навадаси,
Гуё чиройини қўз-қўзлар.
Бундан илҳомлангандек қизим
Қорағатнинг расмини чизар.

Д.КАМОЛЖОНОВА
таржимаси.

Мусаев УЛМАСОВА. Натюрморт

ни бадий да-
лаллашга инти-
лади.

Янги нашрлар

Тўпламдаги ҳикояларда ёзувчининг услубий янгилик яратишга уринаётгани кўзга ташланади. "Хаёл чўғла-ниши", "Қўнғирок", "Нарвон", "Қунсул", "Хуфтон" сингари ҳикояларда виждон оғриғи, чин ва самимий туйғулар хамиша кўнглини поклаб, ёруғлик сари етаклаши таъкидланади. Ҳикоялар қаҳрамонлари эътиқодда собит турувчи инсонлар тимсоли сифатида адолат ва эзгулик учун курашишни ўз бурчи деб билади.

Асад Дилмурод. Хаёл чўғла-ниши

Таниқли адиб Асад Дилмурод асарлари ўқувчини руҳият кенгликлари, ҳаёлотнинг рангинг оламига етаклайди. "Янги аср авлоди" нашриётида чоп этилган "Хаёл чўғла-ниши" номли тўпламидан инсон руҳиятининг бетақор тасви-лари чизилган, китобхонни чуқур мушоадага ундовчи роман ва ҳикоялар ўрин олган.

Чунончи, "Ранг ва меҳвар" романи қаҳрамонлар ботинида кечадиган мураккаб кечинмаларнинг моҳирона ифода йўсини билан китобхон эътиборини тортади. "Асарнинг бошдан-оёқ ички бир мусиқага қурилгани бадий жозиба мувозанатини тасминла-ган. Ана шу мусиқани яхши илғаб олмаган ўқувчи, аввало, уни ёлчитиб ўқийлма-ди, ўқиса ҳам муаллиф бадий концепциясини, тасви-дан кўзда тутган ниятини англаб етмайди. Чунки асардаги тимсоллар шахсиятига хос жи-хатлар ва бош мақсад шу мусиқийлик замири-га жойланган", дейди Қозоқбой Йўлдош ки-тобга ёзган сўзбошида.

Дарҳақиқат, асар мутлоасига киришган ўқувчи тасвир замиридаги маънони илға-ши учун муаллиф дунёсига "кўчиш"и, поэтик гўзаллик сеҳрини илғашга лозим. Шунда у оддий мантиққа сиймайдиган тасвирлар ало-ҳида бадий маъно касб этишини илғайди. Роман гоёси эзгулик ва ёвузлик ўртасида-ги кураш, худбинлик ва ёлғон алал-оқибат эзгулик қаршида тиз чўкиши — адолат тантанаси бардавом, деган фалсафий тў-шунча асосига қурилган. Адиб ушбу асари орқали инсон кўнгли ўз меҳварини йўқотса ҳақиқат ва адолат, эътиқод, виждон, садо-қат, мардлик сингари эзгу тушунча ва туйғ-улар ҳам маънисини йўқотади, деган қараш-

Алимов. Ёмғир Севалаб Турарди

ФАРЗАНДЛАР КАМОЛИ
ЙЎЛИДА

Яккасарой туманидаги 319-умумтаълим мактаби ҳамда 5-болалар му-сика ва санъат мактабида тўғараклар фаолияти билан боғлиқ медиа-тур бўлиб ўтди. Тадбир қатнашчилари мактаблардаги тўғараклар фаолияти билан яқиндан танидишди.

Айни пайтда 319-мактабда 604 нафар ўқувчи учун "Ажиб ҳисоб", "Ёш расомлар", "Ёш тилшунослар", "Ёш дастурчи", "Бар-камол авлод", "Bravo English", "Тўқувчилик", "Рақс", "Гимнастика", "Миллий кураш", "Шахматчилар", "Ёш шашкачилар" каби 35та тўғарак фаолият олиб бор-моқда. Бу ўқув даргоҳида "Истеъдодли нихоллар" ёшлар театр-студияси ҳам бўлиб, унга 40 нафар ўқувчи қатнашади. Тўга-рак қатнашчилари ўз йўналишлари бўйича қатор ютуқларни қўлга ки-ритмоқдалар. Хусусан, 9-синф ўқувчиси Шухрат Алиманов гандбол бўйича Туркия ва Эронда ўтказилган мусобақаларда қатнашиб, совринли ўрин-ни эгаллаб қайтди. Мазкур мактабнинг ўқув ишлари бўйича директор ўринбосари Нилуфар Жалолова тўғараклар фаолияти ҳақида шундай деди: "Ёшлар — келажакимиз. Уларга тўғри йўл кўрсатиш ва бўш вақти-ни самарали йўлга қўйиш биз устозларнинг асосий вазифаларимиздан бири. Демак, тўғараклар ишини янада фаоллаштиришимиз керак".

5-болалар мусика ва санъат мактабида қирққа яқин малакали ўқитув-чилар фортепиано, скрипка, баян-аккордион, зарбли асбоблар, эстрада хонандалиги, ўзбек халқ чолғу асбоблари каби йўналишлар бўйича ўқув-чиларга мусика сирларидан таълим-тарбия бериб келмоқдалар. Миллий ва жаҳон мусика санъати сирларини эгаллаган иқтидорли ёшлар "Ка-малак юлдузлари" болалар ижодиёти фестивали, М.Қориевнинг номиди-даги республика кўрик-танлови, "Мардлар кўриқлайди Ватани!", "Ака-демик чолғулар ва эстрада ижрочилиги" танловларида иштирок этиб, совринли ўринларни эгаллашмоқда. Италиянинг Рим шаҳрида бўлиб ўтган "Sun of Italy" халқаро танловида дутор йўналиши бўйича Абубакир Абубакиров ва Муқаддас Абдуллаева, доира йўналиши бўйича Шаҳбоз-бек Шукруллаев учинчи ўринни эгаллаб қайтишди.

Умида УМАРОВА

ДИҚҚАТ, ТАНЛОВ!

Ўзбекистон давлат санъат ва маданият институти иш ўринларига танлов эълон қилади.

“Информатика ва табиий фанлар” кафедрасига профессор, фан доктори (1), “Муסיқали, драматик театр ва кино санъати” кафедрасига профессор (1), “Санъатшунослик ва маданиятшунослик” кафедрасига профессор, фан доктори (1)

“Маданият ва санъат муассасаларини ташкил этиш ва бошқариш” кафедрасига профессор, фан доктори (1), “Вокал” кафедрасига доцент, фан номзоди (1), “Жисмоний маданият” кафедрасига доцент, фан доктори (1), “Халқ ижодиёти ва анъанавий кўшиқчилик” кафедрасига доцент (1)

“Эстрада ва оммавий томошалар санъати” кафедрасига катта ўқитувчи (1), “Овоз режиссёрлиги ва операторлик маҳорати” кафедрасига ўқитувчи (1).

ТАНЛОВДА ИШТИРОК ЭТИШ УЧУН ҚУЙИДАГИ
ҲУЖЖАТЛАР ТАҚДИМ ЭТИЛИШИ ЛОЗИМ:

— ректор номига ариза;

— ишловчининг шахсий варақаси;

— маълумоти, илмий даражаси, илмий унвони ҳақидаги диплом нусхалари;

— паспорт нусхаси;

— илмий ишлар рўйхати (илмий котиб томонидан тасдиқланган ҳолда);

— малака оширилганлиги тўғрисидаги гувоҳнома нусхаси;

— меҳнат дафтарчасининг нусхаси.

Ҳужжатлар эълон чиққан кундан бошлаб 1 ой муддатда қабул қилинади.

Манзил: 100164, Тошкент шаҳар, Яланғоч даҳаси, 127-“а” уй.

Телефонлар: 230-28-02, 230-28-11.

Гул кўп, чаман кўп

ЖАҲОН АДИБЛАРИ
ҲАЁТИДАН
ҚАЛБИМ МЕНИНГ
ТОҒЛАРДА

РАСУЛ ҲАМЗАТОВНИНГ СЎНГГИ КҮНЛАРИ

Догистон халқ шоири Расул Ҳам-затовни (1923-2003) ўз юртдошлари миллат виждони, деб аташган. Дарҳ-ақиқат, Доғистон деганда Расул Ҳам-затов, Расул Ҳамзатов деганда До-ғистон кўз олдинга келади. У на-фақат ўз элининг миллий шоири, айни чоғда бутун сайёрамизнинг эътироф этилган чинакам халқ шои-ри эди. Унинг шеърятига теранлик ва юксаклик, соддалик ва табиийлик, ҳаққонийлик ва самимият, юмшоқ юмор ва ўткир сатира, инсоний туйғулар гўзаллиги хос эди. Бетақор поэтик тили, оҳорли сўз ва фикр ҳурлиги, интуиция ва доғистондлик, узқоқи кўра олиш маҳорати миллионлаб кишилар қалбини забт этиб, шоир шеърятини ўлмас қадриятга айлантир-ганди.

Расул Ҳамзатов шахсиятининг улуғлиги ва аҳамиятига кўра, Кавказдаги энг юксак чўққиларни ҳам қалбда му-жассамлантира олган адиб, истеъдоди қамровига кўра эса, Доғистон учун бамисли яна бир Каспий денгизи эди. Расул оға нафақат улуғ шоир, айни чоғда йирик жамоат арбоби сифатида ҳам Доғистоннинг турфа элатлари бошини қовуш-тирувчи улкан сиймо бўлиб етишган эди. Доғистонда унинг ёрдами тегмаган бирор ижодкорни топиш қийин, дейди шоирнинг ҳамюртлари. Унинг шарофати билан Доғистонда ўндан ортиқ адабий журнал чоп этилиб, ўлка ижодкорлари учун нуфузли таржима мактабига асос солинган.

Шунга қарамай, шоир оддий одамларнинг бири каби кам-тар ва камсукум ҳаёт кечирган. Адиб И.Переверзиннинг "Оқ турналар" мақоласида қайд этилишича, Расул Ҳамзатов ҳаётининг сўнгги йиллари хасталаниб шифохонага тушиб қолади. Шунда уни кўргани борган Олег Бавикин ва Иван Переверзин моддий ёрдам учун жамғарма ажратган ўттиз минг рублни беришаётиб: "Ке-чирасиз, ҳозирча қўлимиздан келгани шу. "Литфонд" кела-жақда нафақат сиз, сиз каби кўп-лаб классиклар қалам ҳақидан ортирган маблағлар-ни сақлабгина қолмасдан, уни кўпайтиради ҳам", дейди. Шунда Расул оға стол четига қўйилган пулга кўз ташлаб, би-роз суккута чўмади, сўнг Ба-викинга юзланиб титроқ овозда: "Мен эллик йил ўзимни адабиётга бағишлаб, жонахон жамғармадан биринчи мар-та ёрдам олаётиман! Ҳаётимнинг энг қийин давларидаги бу уч-тўрт чака мен учун шўро замонда ёнимда юрган милли-онлардан кўра қадрироқ", дейди. Сўнг И.Переверзинга юз-ланиб, кўзда ёш билан шундай қўшимча қилади: "Иван Ива-нович, сизга тўғриси айтман, анчадан бери бундай хур-санд бўлмаган эдим. Ўйлайманки, негалигини ўзингиз би-либ турибсиз. Муносабатларимиз келгусида қандай давом этади, бундан олдиндан айтиш қийин, бироқ бугун чин қалб-дан қўлингизни сиқиб қўйишга ижозат беринг!"

Расул оға шоир ва файласуф эди. Унинг юраги замон зарби билан тепарди. Даврининг барча алғов-далғовла-ри, ижтимоий бўҳронларини юрагига яқин олиб қалбидан ўтказган, изтироб чеккан ва турли минбарлардан янгра-ган шеърлари, ҳаяжонли хитоблари, гоҳо юморга бой фал-сафий хулосалари, теран мулоҳазали ўй-фикрлари, ҳик-матга йўғрилган ўткир пандлари билан одамларни бағ-рикенгликка, ҳушёрликка даъват этарди.

"Оқ турналар" мақоласи якунида улуғ шоир хотираси билан боғлиқ яна бир воқеа тилга олинади. У Глазунов но-мидаги Бадий академияда Лайло Ҳасанова ижодий уста-хонасида бўлганида мусаавира Расул Ҳамзатов ва унинг рафиқаси Патимат хоним портретларини уларнинг ҳаёт-лиги пайти ўзларига қараб чизганини, кейинчалик шоир вафотидан сўнг портретлар тайёр бўлган, уларга буюртма берган мута-саддидлар ҳақини тўлаб олиб кетиш-ни пайсалга солганини айтиб қола-ди. Мақола муаллифи ҳар иккала пор-третни ҳам ўзи учун сотиб олади.

Фирдавсий, Христо Ботев, Жа-воҳарлаш Неру, "Нилуфар", Махмуд ва Гамзат Цадаса, "XX аср шеърят" ва шу сингари ўнлаб халқаро мукофотлар соҳиби бўлган, ижо-ди бутун жаҳонда эътироф этилган улуғ шоир муборак саксон ёшини дўстлари ва мухлислари даврасида нишон-лаганидан сўнг орадан икки ой ўтмасдан вафот этади. Шоир ёзиб қолдирган васиятномасида ўзининг қабри-га камтаргина бир тош қўйиб, унга ёлғиз "Расул" деган сўз ёзишни ўғинади. Таниқли адиблардан бири Расул Ҳамзатовнинг вафоти муносабати билан Кавказдаги энг юксак чўққининг юраги уришдан тўхтади, бироқ у бизни руҳият бунёдкорлиги, софлик ва муҳаббатга абадий чор-лаб қолаверди, деганди.

Расул оға асос солган "Оқ турналар" адабиёт байрами унинг вафотидан сўнг ҳам Доғистонда ҳар йили ўтказиб келинаётгани бу башоратнинг ҳаққонийлигини намойиш этиб турибди. Бутун жаҳонда бўлгани каби бизнинг юртимизда ҳам улуғ шоирнинг мухлислари кўп. Истеъдодли шоирла-римиз таржима қилган шеър ва достонлари она тилими-да кўп бора чоп этилмоқда. Чиряқ шахрига қираверишда эса, Расул Гамзатов шеърятига эҳтиром рамзи сифати-да оқ турналарга ўзига хос ёдгорлик ўрнатилган.

МУАССИС:
ЎЗБЕКИСТОН ЁЗУВЧИЛАР
УЮШМАСИ

ҲОМИЙ:
"МАТБУОТ ТАРҚАТУВЧИ"
АКЦИЯДОРЛИК КОМПАНИЯСИ

O'zbekiston
adabiyoti va san'ati

Манзилимиз: Тошкент — 100083, Матбуотчилар кўчаси, 32
Қабулхона — 233-52-91
Котибият — 233-49-93
Электрон манзилимиз:
info@uzas.uz, uzas@mcs.uz

Танқид ва адабиётшунослик бўлими: 233-58-86 Санъат бўлими: 233-56-40
Ижтимоий ҳаёт бўлими: 233-57-42 Назм ва наср бўлими: 233-58-60

Баш
муҳаррир
Сирожиiddин
САЙИД

Тахририятга келган қўғамалар таҳлил этилмайди ва муаллифларга қайтариб берилади.
Муаллифлар фикри тахририят нуқтаи назаридан фарқлангани мумкин.

Масъул котиб — Асрор СУЛАЙМОНОВ
Навбатчи муҳаррир — Ҳумоюн АҚБАРОВ
Саҳифаловчи — Зафар РЎЗИЕВ

«ЎЗБЕКИСТОН» нашриёт-матбаа
ижодий уйи босмахонаси.
Босмахона манзили: Навоий кўчаси, 30-уй

Босишга топшириш вақти — 20.00. Босишга топширилди — 19.25

Газета Ўзбекистон Матбуот ва ахборот агентлигида 26.11.2014 йил 0283-рақам
билан рўйхатга олинган. Адади — 4170 Буюртма S — 4217. Ҳажми — 3 босма табақ А-2.
Нашр кўрсаткичи — 222. Ташкилотлар учун — 223. 1 2 3 4 5 6

ЖУМА КУНЛАРИ
ЧИҚАДИ.СОТУВДА НАРХИ
ЭРКИК.

ISSN 2181-614X

772361614000